

Idea krásy u Platóna

3. přednáška: *Ideje jako jednota*

FF MU, 9.10. 2007

Ústava, V, 475 e 3 – 476 a 7:

Které však lidi nazýváš opravdovými filosofy?

Ty, kteří se rádi dívají na pravdu.

To jest arci správné, ale jak to myslíš?

Jiný by to tak snadno nepochopil; ale ty, myslím, budeš se mnou souhlasit v téhle věci.

V které?

Když jest krásné opak ohyzdného, že to jest dvojí.

Jak by ne?

Tedy když to jest dvojí, jest také každé z nich jedno.

I to.

Totéž lze říci o spravedlivém a nespravedlivém, o dobrém a zlém a o všech Idejích, že sama o sobě každá jest jedna, ale když se ukazuje všude ve spojení s úkony, těly i jedna s druhou, jeví se každá mnohou.

Filébos, 15 a 1 – b 8:

Sókr. Když, milý synu, se vezme za příklad jiné „jedno“ než z věcí vznikajících a zanikajících, jako jsme učinili právě my. Neboť zde, jde-li o takové jedno, jaké jsme právě uvedli, je obecně uznáno, že se na to nemá chodit s vyvrácením; ale kdykoli se někdo pokouší představovati člověka jako jedno a vola jako jedno a jedno krásno a jedno dobro, při těchto a takovýchto jednotkách vodívá pilné zkoumání, spojené s dělením pojmu, ke sporu.

Prót. Jak to?

Sókr. Předně zdali jest uznávati, že některé takové jednotky opravdu jsou; dále jak se má myslit, že tyto jednotky, z nichž každá jednotlivá je stále táž a nepřijímá do sebe ani vzniku, ani zkázy, jsou stále a stále ta jedna. Potom že v nesčíslném množství věcí vznikajících – ať už v nich je roztrhána a stává se mnohostí, nebo, což by se jevílo ze všeho nejnemožnějším, jest odloučena jako celek sama od sebe – totéž a jedno se vyskytuje zároveň v jednom i v mnohém.

Timaios, 51 b 7 – 52 a 7:

Zdalipak jest něco oheň samo o sobě – a podobně všechny jednotlivé věci, o kterýchkoli tak kdy mluvíme, zdali jsou takto samy o sobě – či jediné tomu, co také vidíme a cokoli jiného tělem vnímáme, náleží takováto pravá skutečnost a vedle toho není naprosto nic jiného, tak že neprávem říkáme, že jest jakýsi rozumem chápatelný vid každého jsoucna, kdežto tedy to není nic než pouhý pomysl? Nebylo by vhodno nechat tuto otázku neprozkoumanu a neposouzenu a beze všeho určitě tvrditi, že tomu tak jest, kdežto na druhé straně zase nelze přivázati k dlouhému výkladu jiné dlouhé odbočky; kdyby tedy bylo možno, stručnými slovy vymeziti tento důležitý výměr, bylo by to nejprůhodnější. Nuže, já vyslovuji toto mínění. Jestliže rozum a pravdivé mínění jsou dva různé druhy, jistě jsou také tato jsoucna sama o sobě, kterých nevnímáme čítím, nýbrž toliko rozumem; pakliže se však, jak se některým zdá, pravdivé

mínění nic neliší od rozumu, jest pokládati za zcela jisté všechno, cokoli vnímáme tělem. *Jisté to jsou dva druhy, protože vznikají odloučeně a není mezi nimi podobnosti.* Jedno zajisté v nás vzniká učením, druhé však přemlouváním; jedno jest vždy provázeno pravdivým důvodem, druhé jest bez důvodu; jedno jest k přemlouvání nehybné, druhé však lze přemlouváním změnit; jedno jest přisouditi každému muži, rozumu však jsou účastni bohové, ale lidské pokolení jen z malé části. *Když tomu tak jest, třeba uznati, že jedno jest to, co trvá v neměnném stavu, bez vzniku a bez zkázy, co ani do sebe nepřijímá odjinud něčeho jiného, ani samo nikam nevchází do jiného, neviditelné a též jinak smyslům nepřístupné, to, co tedy náleží do oboru rozumového zkoumání; druhé pak má s oním společné jméno i podobu, jest smysly vnímatelné, vzniklo, jest v ustavičném pohybu, na jednom místě vzniká a hned zase odtamtud mizí, chápáno jest míněním na základě smyslového vjemu.*